

[Rager.]

ikke erkende, at der kan ske Dispositioner i Verden, eller der kan være indrepolitiske Forhold, der gør, at et Parti ikke i det givne Øjeblik, naar noget skal ske, kan marchere lige efter den skematiske Linie, der er angivet i Partiets Program.

Der er ikke Tvivl om, at man til en vis Tid kan erhverve Proselytter — blandt dem, der ikke er vant til at tænke sig særlig om, bliver det naturligt i første Række — paa en Politik af den Art — man kan naturligvis gøre de to Partier, med hvem man hver for sig har saa mange Tanker og Formaal fælles, nogen Skade, man gør deres Ideer og Tanker latterlige, og dette forekommer det mig, at det ærede Retsforbund i særlig Grad arbejder paa. Men jeg tror ikke, at en Bevægelse, der er dannet paa en saadan Basis, vil faa virkelig Bærekraft.

Men lad mig gaa over til at betragte den politiske Udvikling, saaledes som den har formet sig i de sidste 3—4 Aar. Den Gang, det nuværende Ministerium blev dannet, i en for Landet økonomisk god Tid, ja, da var det jo de to Regeringspartiers Tanke, at paa alle de fælles Programpunkter, paa hvilke de var gaaet til Valg og havde sejret i 1929, skulde der føres en principiel Politik. Denne Politik blev ogsaa ført i 1929 og op igennem 1930; men i 1931 bankede Nøden paa Døren, da kom det Øjeblik, da Forholdene udefra sagde, at noget maatte der ske, og første Gang, det radikale Venstre blev stillet over for en Afgørelse af, hvilken Hovedretningslinie Partiet vilde følge, var i Sommeren og Efteraaret 1931.

Da stod vi for første Gang over for Afslutningen af et af de politiske Forlig. Da stod det radikale Venstre over for at vælge, om det vilde melde sig fra det positive Regeringsarbejde, om det vilde gaa ud i en Opposition mod alt, hvad der smagte af Told, indirekte Afgifter etc., eller om det vilde bibeholde sin Indflydelse paa Udviklingen i saa høj Grad, som det, som Forholdene laa, var i Stand til. Og paa det Omraade, ved vi jo alle, at Situationen ligger klar og tydelig, idet de to Regeringspartier har sagt: Hvad vi er enige om, fremmer vi, hvad vi er uenige om, lader vi ligge. Dernæst ved vi alle, at der er to Ting i Rigsdagen, og naar positivt Arbejde skulde udføres, ved vi ogsaa, at der maa arbejdes sammen med et af de to Oppositionspartier. Det er derfor givet, at de to Regeringspartier hvert for sig maatte være med til at vedtage Love, der er af en Beskaffenhed, som de i og for sig ikke selv er tilfredse med.

Det radikale Venstre valgte, og valgte efter mit Skøn rigtigt, da det gik den Vej, som det gik, og fortsatte med at deltage i det positive Regeringsarbejde. Det er nemlig ikke nok, naar man skal bedømme en Politik at se, hvad der er sket. De, der vil foretage en dyberegaaende Vurdering, bliver ogsaa nødt til, hvis de har Evne til det, at danne sig et Begreb om, hvad der vilde være sket, hvis en anden Politik var blevet valgt end den, der er blevet ført.

Det radikale Venstre kunde naturligvis i 1931 have frasagt sig Samarbejdet. Det vilde for det første efter mit Skøn have været mindre loyalt over for det Parti, med hvilket vi samarbejdede. Det vilde have været mindre loyalt, om vi i det Øjeblik, Vanskelighederne taarnede sig op, havde trukket os tilbage og sagt til det Parti, der er det største her i Salen: Værs'god, I har jo Pligt til stadig at danne Regering, men vi har ikke Lyst til at være med i disse Vanskeligheder, nu kan I more jer!

Det var den første Ting. Men dernæst: I hvilken Situation vilde vi have bragt dansk Politik, hvor havde Udviklingslinien ligget, hvis vi havde baaret os saaledes ad? Vi vilde da have overladt til Socialdemokratiet alene at skulle klare Vanskelighederne. Dettets Bestræbelser maatte naturligvis i første Række være gaaet ud paa at skaffe Hjælp til de arbejdsløse. Dette kan jo ikke undre nogen; vi maa alle anerkende, at Socialdemokratiet maatte have sat særlig ind derpaa. Men Socialdemokratiet var den Gang særlig overladt til Forhandling med det ærede Medlem Hr. Christmas Møller, og tror nu nogen, at det havde været muligt at gennemføre disse Forhandlinger med mindre Told i det Øjeblik, det radikale Venstre ikke havde været med? (*Christmas Møller*: Det gik da meget godt). Det ærede Medlem har som sædvanlig ikke forstaaet noget, men det gør heller ikke noget, jeg skal ikke tage Hensyn til det. — Nej, jeg tror, at naar man vil overveje det, saa vil man komme til den Erkendelse, at Toldvejen var blevet langt, langt dyrere og maa-ske langt, langt stærkere betraadt.

Derfor tror jeg, at det er rigtigt af Det radikale Venstre, at vi har ført den Politik, at vi ønskede i saa høj Grad, som vor Stilling i det hele taget talmæssigt og moralsk som Regeringsparti berettigede dertil, at være med til at præge Udviklingen, baade paa det ene og det andet Omraade. Og der har det været vor Opgave at sørge for, at naar der vedtoges Love af en saadan Art, at de var mod vore principielle Standpunkter, da blev det ikke bli-